

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr 8

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor. pe 1/2
an 10 cor.; pe 1/4 de an
5 cor.; pe 1 lună 2 cor.
N-ril de Duminică pe an
— 4 coroane. —
Pentru România și
străinătate pe an:
40 franci.

Manuscripte nu se napolază

ADMINISTRAȚIA:

Arad, Deák Ferencz-u. Nr 8

INSERȚIUNILE:

de un ștr garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicare.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Scrierile nefrancoate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Sofiști.

(*) Sunt veacuri de când Elada se ridică în lume ca un centru de mărire și de splendoare: o creațiune a geniului omenesc, — a geniului grec.

Sunt veacuri de când lumea admiră Atena lui Pericle, a cărei amintire inimă a sguduit și minți a copleșit; entuziasm a deșteptat și sfârșit a provocat în lume pentru ridicarea Greciei moderne din decadența ei: în cinstea gloriei antice, pentru mărirea din trecutul istoric îndepărtat, care pururea luci-va ca un moment de splendoare în istoria omenirii, în istoria culturii.

Pornind cu gândul dela „epoca de aur“, dela epoca lui Pericle însă și străbătând ulterioara dezvoltare a rosturilor istoriei, vedem totala zdrobire și decădere, fără putința unei renașteri, a Greciei și a poporului grec.

Un mare păcat, o vină proprie, trebuie să căutăm la temelii spulberării epocii de glorie, căci „perierea din tine-i, Israele“.

Decadența, degenerarea ușurează și atrag isbirile din afară. Iți slăbesc forța de rezistență contra lor, primind peirea până și a urmei de mărire.

În această stare cade Grecia după Pericle. Și tipul decadenței poporului grec antic, este sofistul. Sofistul sunt desastrul, care a subminat bazele morale ale statului athenian și printr'aceasta i-au pregătit moartea, moarte vecinică pentru gloria și mărirea aceluiași popor.

Pentru sofisti adevărul sau minciuna au aceeași valoare. Sofistul face din minciună adevăr; sofistul își intervertește totul în interesele sale meschine, prezentând falșul drept adevăr, scoțând, conchizând și comentând totul și întotdeauna în sensul interesului său, nici când în interesul adevărului. Pentru sofist adevărul nu există, ci numai și numai interes.

Soarta Atenei ne este indiciu, unde se ajunge prin sofisti! *Historia est magistra vitae*, ne învață proverbul și exemplele sunt nenumărate pentru dovada adevărului său. Cu toate acestea, sofisteria se practică și astăzi, în mare măsură, și cu consecvență, în unele cercuri conducătoare.

Nu greșim dacă în această categorie punem la locul dintâiu pe șovinistii maghiari.

A căuta să justifice chiar prin sofisterie tendința șoviniștă a „ideei de stat maghiar“, chiar din acte contrarii, este o vină capitală a șovinistilor, este o sfidare a adevărului, — care întotdeauna se răsună.

Un tipic exemplu de sofisterie găsim în următoarele spuse ale lui *Budapesti Hirap*, deitate la loc de frunte, în numărul său dela 14 Aprilie:

„Statul Sfântului Stefan, dat fiului său Emeric, cămăci: ... statul cu o singură limbă și un singur morav este slab și fragil, și o fi însemnărilor adică? Însemneză că: O nașă mică d'că distruge se va distruge și d'nsa: dar până când prim forța sa vită,

prin calitățile sale superioare, puterea sa de viață și valoarea sa, își păstrează rolul de conducătoare față cu rasele străine, își păstrează puterea de a domina: până atunci din frecarea forțelor străine, din absorbirea virtuților străine, prin impunerea forței sale de rasă forțelor străine, va deveni o puternică națiune, care se dezvoltă, se întinde“.

O mai grozavă intervertire, o mai flagrantă denaturare a clarelor și preciselor vorbe ale întemeietorului regatului ungar „*Regnum unius linguae uniusque moris fragile et inbecillum*“, nici că se poate!

Același este azi raportul etnic, a persistat în curs de 1000 de ani și persistă în Ungaria. Poliglotă a fost, este și rămâne, ca atare a fost menită să existe, și zadarnic contra rostului lucrurilor și întocmirilor din lumea aceasta se trudesc șovinistii, cu explicații trase de pâr, cu sofisterii, căci vremea stăpânește pe oameni și nu oamenii sunt peste vreme; și vremea dovede-va, că Ungaria poliglotă este și altfel nu poate fi.

Luând învețatură din istoria omenirii, șovinistii noștri sofisti, oprează-se cu gândul la soarta Eladei, și vedé-vor că din urmașii eroilor dela Maraton praf și pulbere s'a ales. Din urmașii generației dela „*Világos*“ ce s'ar pute alege, când aceștia luptă cu arme sofiste?

Acolo, unde nu binele și adevărul sunt baza, impusul desfășurării de forțe, acolo efortările nu numai că sunt zadarnice, dar chiar desastre aduc în urma lor.

Fuit Ilium...

Cehilor — laudă. În numărul său din 17 l. c. ziarul „*Journal de St. Petersburg*“ se ocupă de cele două decrete ale Majestății Sale Monarhului nostru, dintre cari unul dispune fundarea în Praga a unui muzeu pentru belearte, ear' al doilea numește pe mai mulți scriitori și artiști cehi de membri în casa seniorilor din Viena. Numitul ziar rusesc laudă pe Cehi, cari au bărbați atât de distinși; laudă arta lor, care este un puternic factor al apropierii între popoare, și laudă pe Maj. Sa Monarhul, care recunoaște toate acestea și care, ca să mențină concordia între singuraticile naționalități, totdeauna „intervine în momentul, când necesitatea e mai mare.“

Comitetul țării Boemia a hotărât să mulțumească Majestății Sale pentru prealalta deciziune, prin care se instituie în Praga muzeul pentru artele picturii, sculpturii și arhitecturii moderne.

Lupta stăruitoare și cu bărbăție purtată pentru drepturi — mai curând sau mai târziu, dar în fine tot trebuie să ajungă la biruință.

Concentrarea Jidanilor. Un organ de publicitate al „comerțiului, industriei mari și antrepuzurii“ din Budapesta face apel la concentrarea membrilor săi în fața apropiatelor alegeri. Eată un pasagiu din apelul neo-patriotic:

„Aparțină candidatul (la deputație) ortocărul partidul politic liberal, cu susținerea convingerilor lor politice negustorii și industriașii trebuie să își se alature, pentru-că numai în acest caz se poate ajunge odă, ca în legislația să nu hotărâscă lucrul asupra

intereselor vitale ale industriei și comerțului“.

Acesta, cum se vede, este un dinte al voreilor mercantiliștii, pe care 'și-l ascuțesc contra agrarilor, cari se „organizează“, cam tot înlăuntrul partidului „liberal“.

Așa că vom putea vedea un „partid liberal“ la cârmă, având două fațade invirtite de dibacial prim-ministru cu tact; fără însă ca să dispară impresia de monedă stearsă ce face „liberalismul“ unguresc.

Povestea lui „Cocoșu-Roșu“. Afacerea incompatibilității amenință să devină un fel de poveste alui „cocoșu-roșu“. Ședința subcomisiunii, ce era să se țină în zilele acestea pentru stabilirea raportului către parlament — spun ziarele maghiare — din incidentul re-intoarcerii primului ministru acasă dela Viena, nu s'a ținut. Și anume, pentru motivul că primul-ministru Széll are de gând să trateze și cu membrii casei de sus, ca să le vadă dispozițiile, pentru cazul când legea ar fi să se întindă și asupra casei de sus. Mai dându-se nu se înțelegeau între ei membrii comisiunii; apoi au venit propuneri din afară, etc. și lucrul s'a suspendat s'a amânat, ba s'a reluat earăși, amânându-se acum a nu se mai sfârși. Chiar „*Budapesti Hirap*“ spune în privința aceasta următoarele: „Din cauză învinderii pregătirii noii legi incompatibilității, ne putem teme că discuția asupra ei în Dietă cu greu se va putea încheia până pe la 20 Maiu, când ar fi să se întrunească Delegațiunile în Viena.“

Chestia tunurilor nouă. După-cum auunță „*Pester Lloyd*“, consiliul de ministri comun intrunit la Viena sub prezidenția contelui *Goluchowsky* a discutat în două ședințe consecutive și a stabilit proiectul de buget al cheltuelilor comune pe anul 1902. În privința bugetului armatei, vorba fiind de introducerea de tunuri noue, nu s'a înscris nici un fel de sumă, cu această destinație. Nu este însă eschisă posibilitatea, ca îndată ce se va găsi tipul corespunzător de tunuri, îndată ce se va hotărî tipul, să se facă comanda, ear pentru cheltuelile ce aceasta va necesita să se recurgă la credite extraordinare.

SLOVACII ÎN ACTIVITATE.

— Corespondență particulară. —

Turoț St. Martin, 18 Aprilie.

Ziarul „*Narodnie Noviny*“ în numărul de azi publică la loc prim un articol, în care spune, că la viitoarele alegeri dietale, partidul național slovac va lua parte activă, și că partidul așteaptă dela fiecare Slovac, ca el să-și dea votul numai pentru acel candidat, pe care 'i-l va recomanda comitetul central electoral.

Chestia activității de mult preocupă deja pe Slovaci. Și se poate zice, că e generală între dinșii convingerea, ca trebuință necondiționată e, ca să pășească activi la proximele alegeri.

Causele, cari din timp în timp 'i au constrins pe Slovaci la o atitudine pasivă, sunt diferite. După a mea părere, cauza principală este, că în urma censului nedrept, a împărțirii nedrepte a cercurilor, —

la alegeri ilegale și silnice n'au putut să aibă prospecte, că vor pute să ajungă în parlament. Acum, cu toate că împregiurările latru nimic nu s'au schimbat și că Slovacii n'îl consideră pe Coloman Széll mai tolerant decât pe antecesorul său Banffy, totuși vor păși în activitate, căci, după părerea lor, prin activitate nimic nu pot să pierdă, dar de câștigat mult pot să câștige, chiar și în cazul, dacă nici un singur bărbat de-al lor nu va ajunge în parlament. Câștigă adevărat, că vor pune stavilă aceluiași mari destrămării morale, care a cauzat-o pasivitatea de până acum.

În timpul, când au pășit pe terenul pasivității, Slovacii au pierdut acea țintă generală și comună, care 'i-a ținut la un loc și 'i-a instigat la muncă stăruitoare. În pasivitate vederile au început să se divizeze, și câte orașe, centre, clii sau oameni erau, în atâtea direcții trăgea fiecare 'și-și făceau reciproc opoziție. A dispărut dintre oameni ori-ce disciplină și erau aproape de desorganizare.

Singura conștiința morală îi mai ținea împreună, ceea-ce însă între împregiurările actuale nu poate fi înlesnitoare. Părerea generală e, că dacă Slovacii nu-și ajută ei înșiși, nimeni mână de ajutor nu le va întinde.

Poporul trebuie obișnuit și educat înosebi în ceea-ce privește alegerile și mai ales întru apărarea drepturilor sale peste tot. Și privitor la asta, după părerea noastră, cea mai potrivită este activitatea.

În chipul acesta, bărbații de încredere ai Slovacilor încă în 8 August anul trecut și definitiv în 11 Aprilie a. c. la Turocz St. Martin au hotărât, ca, odată pentru totdeauna și în toate cercurile electorale din țările de sus ale țării, să constituie partidul național slovac; candidați naționali vor pune însă numai în locurile, cari se vor dovedi mai potrivite pentru împregiurările de azi.

Unde nu vor pune candidați cu program național, acolo partidul, ca atare, poate să voteze pentru candidatul, care-î va asigura de cele mai favorabile avantagii.

Organizarea partidului e deja în cursere.

M. I.

MOȘTENITORUL TRONULUI

— ÎN POLITICĂ.

Rugat de capetenile societății catolice „*Schulverein*“ din Viena, arhiducesle moștenitor de tron, *Francisc Ferdinand* a primit zilele trecute protectoratul societății, și la cuvintele deputațiunii, a ținut o vorbire, în care, între altele, ar fi zis, că de mult deja și cu mare plăcere petrece activitatea societății, deoarece-ce cunoaște și a-probă activitatea religioasă și politică a societății.

Vorbind apoi despre mișcarea „*Lo. von Rom*“, între altele arhiducesle a zis, că „trebuie a se face tot posibilul pentru desarmarea acestei mișcări

contrare patriei, căci cei-ce o nutresc și o propagă sunt nu numai niște oameni fără Dumnezeu, dar sunt adevărați trădători de patrie“.

O sentință mai aspră și spusă dela loc atât de competent și atât de înalt — nu se poate închipui.

Aiât faptul, că archiducele a primit protectoratul numitei societăți, cât și vorbirea ce a ținut-o deputațiunii aceleia, au scos din țifni îndeosebi pe pangermani și pe toți francmazonii Vienei și Budapestei.

Lucrul se explică. Sunt creștini cei-ce s'au adresat Archiducelui, și creștin e și Archiducele, care li-a dat ascultare și a primit protectoratul și li-a vorbit așa, cum a ținut să vorbească.

Fără îndoială a știut prințul moștenitor, că acel rol al său nu rămâne numai între pereții „Schulverein“-ului, ci efect și senzație chiar va produce în cercuri largi și între toate partidele politice. Ear aceasta cu atât mai ales, cu cât societatea „Schulverein“ face parte din partidul clerical, partid cu aspirații și principii rău văzute la unele partide de altă credință, — „moderna“.

Incidentul, după-cum am arătat în numărul de ieri, — a ajuns și în Reichsrath, și în ședința de Joi (18 l. c.) a provocat scene furtunoase, în cari rolul principal l-au avut pangermanii cei cu „Los von Rom“, pe cari îndeosebi li-a atins atitudinea archiducelui.

La interpelațiile iredentel germane ministrul-president Körber a trebuit să răspundă, și declarația acestuia a avut două părți diferite: în partea dintâi regerată, că interpelația s'a făcut din așa loc odios și într-o cauză atât de delicată; ear în partea a doua, prim-ministrul a declarat cu toată francheța, că guvernul stă cu desevirșire de parte de hotărîrea archiducelui și cunoștința prealabilă n'a avut despre pasul Alteței.

Asupra incidentului se fac diferite combinații, diferite explicații. În cercurile din apropierea guvernului se accentuează, că prim-ministrul Körber de fapt numai în preseara ședinței de Joi a aflat despre cele petrecute la „Schulverein“, cari li-ar fi atins neplăcut.

Între Germanii se vorbește, că archiducele ar fi fost influențat de

feudali și la insistența acestora s'a hotărît să facă pasul, ce atât de viu se discută. Foarte probabil însă, că acestea sînt numai presupuneri și, peste tot, nu se poate ști, dacă într-adevăr din partea aristocrației s'a ținut să sguđuie în acest chip poziția lui Körber, care până acum stătea în bune raporturi cu pangermanii.

În general oamenii se întrebă: fost-a oare un lucru corect a se vorbi așa cum s'a vorbit despre mișcarea celor cu „Los von Rom“ atunci, când moștenitorul tronului Germaniei se afla încă în Viena, și că oportun a fost, în prezența oaspei Monarhului, a se face vorbă despre irredenta germană?

Ca o parte însemnată a evenimentului se crede, în cercurile politice, impregiurarea, că încă Mercuri, înainte de plecarea clironomului german, archiducele Francisc Ferdinand a părăsit Viena și s'a dus la vânătoare în Radmer.

În ce privește urmările politice ale incidentului, părerea generală este, că prin asta poziția lui Körber nu e de loc sguđuia și nici lucrările împăciuitoare parlamentare nu vor suferi din pricina aceasta vre-un nou naufragiu.

În curgerea discuției aprinse asupra incidentului, ședința de Joi a Reichsrath-ului a înfățișat și un moment interesant. Era tabloul partidelor. Polonii, feudali, clericali și social-creștini împreună aplaudau și împreună aprobat pasul și sentința spusă de archiducele moștenitor. Și erau unii cari ziceau: *Eată viitoarea majoritate!* Singurii Cehii au fost mai rezervați în toată afacerea, și asta ei vor fi știind de ce o fac.

Presa de toate nuanțele se ocupă de noul incident și viu îl comentează fiecare din al său punct de vedere.

Cităm mai jos expunerile a două foi austriace, diametral opuse.

„Ostdeutsche Rundschau“, organul lui Wolf, confiscat de procuror pentru „aprecierile“ ce făcea, în numărul de Joi seara zice:

Dacă într-adevăr s'a rostit această vorbire (a archiducelui), atunci ea dovedește, că clironomul tronului nu se sîfeste a se amesteca în cele mai inferioare certuri de partid, și când ia poziție în contra celor cu „Los von Rom“, care e numai rezultatul sistematicelor agitațiilor, dînsul își

pune în buze astfel de cuvinte, cari se pot, ce-i drept, aștepta dela un fanatic agitator clerical din provincie, dar' nu sînt pentru buzele viitorului cap al statului. Când a primit protectoratul „Schulverein“-ului catolic, moștenitorul tronului s'a pus în cel mai pronunțat contrast cu majoritatea (?) cetățenilor germani.

Ear organul clericalilor, „Reichspost“, care cel dintâi a publicat vorbirea moștenitorului de tron, revine din nou asupra vorbirii și zice:

Archiducele din propria inițiativă a primit protectoratul „Schulverein“-ului. Francmazonii, — zice — cari subminează tronul Habsburgilor, au suferit o înfrângere simțită. Dacă moștenitorul tronului ar fi primit protectoratul unei loje, cum odinioară făcuse Wilhelm Frideric, ca clironom și mai târziu împărat al Germaniei, atunci de sigur „liberalii“ nu s'ar spulbera.

Intru-cât privește faptul în sine, obiceiurile dominante în casa domnitoare, constată cu cea mai mare posibilitate, că archiducele Francisc Ferdinand a putut, ce-i drept, să procedeze din propria inițiativă, dar' pasul făcut, nu l-a putut face fără de știrea prealabilă și fără învoirea Coroanei. Și aceasta cu atât mai ales nu, pentru-că dînsul este azi archiducele cel mai apropiat de tronul împărăției.

Din străinătate.

Noua constituție a Serbiei. Dispozițiile constituției nouă a Serbiei, relativ la succesiunea la tron, sunt deja definitiv stabilite. Noile dispoziții se refer exclusiv la membrii născuți din familia regelui Alexandru. În urma acestora, regelui îi vor urma în primul rînd succesorii direcți din linia directă; dacă regele nu va avea în familie urmași direcți de partea bărbătească, atunci succesiunea trece la urmași bărbătești din linia a doua. Dacă nici de această n'ar fi, atunci îi urmează succesorii direcți de partea femeiască din că-toria legitimă; ear' dacă moare regele, atunci văduva lui primește regenta în numele eventualului moștenitor de tron minoren.

După-cum se raportează din Belgrad, între partidul radical și cel progresist s'a făcut o învoială relativ la toate dispozițiile noii constituții și la modalitățile punerii ei în vigoare. Învoiala aceasta a fost subscrisă de ambele părți. Publicarea noii constituții a fost fixată pe ziua de 19 Aprilie n. în palatul regal, pe când cu sutele au sosit acolo membrii cei mai distinși ai diferitelor partide din țeară.

Asupra lui „Ioan Inocențiu Klein“

de Dr. A. Bunea, Blaj 1900.

(Comunicare făcută la „Societatea Istorică“ a studenților în litere din București.)

Onorat auditor,

Făgăduelile făcute Românilor uniți, de curtea imperială pe de o parte, de catolici pe de alta, nu întârzie a se înscrie într-o diplomă de privilegiu dată de împăratul Leopold I. și numită *diploma leopoldină* a doua. — Aceste privilegii erau de ordin politic, social și cultural! Se prevedea egalarea confesiunii unite cu celelalte confesiuni recunoscute: catolică, luterană și calvină; li-se acordau Românilor oare-cari drepturi politice, se promitea înbunătățirea stărei materiale a clerului și în sfârșit li-se dădea ajutor pentru ridicare de școli și de biserică precum și puțința de a studia la școlile superioare din Viena și Roma. Pentru aceste toate s'a făcut unirea; decî un act curat politic, prin care părinții noștri credeau că vor ridica poporul român din cădere la care ajunsese.

Privilegiile date însă au rămas scrise numai în diplomă: fapt nu s'au făcut; afară

de câștig cultural — destul de însemnat de alt-fel. Românii n'au căpătat nimic.

Daruiitorii din 1701 nu se gîndeau a da darurile — până ce se ridică în scaunul episcopal al Românilor uniți un tînăr învîțat și cu dor de a și slugi neamul și biserică — Ioan Inocențiu Klein. Acesta duce o luptă măreață contra tuturor acelor ce stăteau pedică Românilor, pentru ca privilegiile acordate cu ocazia unirii să se traducă în fapt.

Dar acesta este tocmai subiectul lucrării ce vom recensiona în partea a doua a acestei disertațiuni.

Înaintăm numai atîta, că străduințele episcopului Klein n'au dat rezultate fericite; s'a înbunătățit soarta câtor-va singuratici din cler și — fapt important — s'a pus temelie orășelului și școlilor din Blaj.

Epoca lui Ioan Klein trebuie s'o socotim cu drept cuvînt, ca începutul luptelor naționale-politice și culturale ale Românilor ardeleni. Aci residă toată însemnătatea ei.

Ca urmare a întreprinderilor pentru ridicarea culturală a poporului român, ale episcopului Inocențiu Klein — avem în a doua jumătate a secolului al 18-lea și mai cu seamă către sfârșitul acestui secol o pleiadă de învățați ardeleni cari au stator-

nici un frumos avînt intelectual a cărui cauza ușor se poate pricepe.

La un popor asuprit politicește conștiința națională nu se poate desvolta decît prin școală.

Și, spre norocire, s'a întîmplat ca dezvoltarea conștiinței naționale la poporul român să cadă într-o vreme când pe tronul Habsburgilor s'a urcat bunul și înțeleptul Iosif al II-lea acesta a fost unul din acei monarhi cari au înțeles, în urma mișcărilor revoluționare franceze, că popoarele nu se mai pot governa în mod absolutistic.

A acordat deci popoarelor sale libertăți politice și religioase.

Și Românii au căutat să profite din aceste schimbări; nu numai Românii cărturari, cari în urmă tot pentru popor se luptau, dar însă și țărani — căci sub Iosif al II-lea; s'a întîmplat și memorabila revoluțiune a lui Horia.

Sub Iosif al II-lea se poartă o interesantă luptă politică între Români, cari cereau să fie recunoscuți ca națiune politică, și popoarele privilegiate, — Unguri și Sași. Aceștia — la cererile Românilor — răspundeau că Românii nu pot fi recunoscuți ca națiune politică de oare-ce n'au nici un

„Reuniunea română de înmormîntare din Sibiu“.

Sibiu, Aprilie 1900.

La inițiativa referentului consistorial, dl Victor Tordășianu, s'a alcătuit în anul 1900 aici în Sibiu o Reuniune română de înmormîntare. Reuniunea, avînd scopul de a da membrilor sei ajutorul recerut și a îngrijii de înmormîntarea cuvenită a lor, s'a activat în cursul lunii Iunie anul trecut. Intemeietorul Reuniunii, pe lângă scopul amintit, a intenționat a întemeia un așezămînt, la care parte să ia inteligentul, meseriașul și țărănul român și astfel posibilitate să ni se dea a ne cunoaște mai deaproape unii pe alții, a afla despre neajunsurile feliurite, de cari suferă unul sau altul și a chibzui asupra remediilor, ce ar fi să se iee pentru delăturarea neajunsurilor. Acest scop și până acum s'a ajuns, în cât adecă la Reuniune reprezentate sînt aproape în părți egale cele 3 clase amintite. Numărul membrilor înscriși atinge cifra de 400, și cum mare este numărul celor cari ar dori a se mai înscrie, direcțiunea Reuniunii hotărîre a luat a crea a 2-a secție cu 300 membri. Membrii solvesc 2 cor. taxă de înscriere și după fiecare cas de moarte întîmplat în sinul Reuniunii fiecare solvește 60 bani, din cari apoi se solvește erezilor răposatului ajutorul de 100 cor. 50 bani, respective de atîtea-ori 50 bani peste această sumă, câte casul a solvit răposatul până a fost în viață. Cel-ce a solvit 300 casuri, nu mai solvește nimic și murind el, erezii primesc ajutorul de 250 cor. Din ajutoarele, ce Reuniunea le acordă, se detrag 10% în favorul fondului de binefacere, căruia direcțiunea l'a dat menirea de a servi la întemeierea unui azil, în care să se adăpostească cu timpul orfanii, oameni scăpați și neputincioși. La acest fond au să incurgă cele 10% cum și contribuțiile pioase ale inimilor generoase. Starea fondului astăzi e cu 156 cor. 38 bani.

În favorul acestuia au reces la competențele lor statutare de 4 respective 3 cor. de fiecare cas de moarte: directorul Reuniunii dl Pantaleon Lucaș, căp. în pensiune și secretarul ei dl Victor Tordășianu. Contribuiri s'au mai făcut din partea junimei române din Sibiu cu suma de 12 cor. 35 bani, prisosiți dintr-o colecție întreprinsă pentru acoperirea cheltuelilor unui parastas solemn oficiat pentru repositul lor amic și colegi Iuliu Pipoz, fost vice-notar la tribunal, Dr. Ioan David, fost secretar la „Albina“, Octavian Boer, Vasile Baboie, Ioan Dimitriu și Nicolae Siuluțiu, foști funcționari la „Albina“, Ioan Predovici, fost sub jude reg., Ioan Moga, jurist; Gus-

drept istoric în patrie, fiind o adunătură de lăpădături și refugiați politici din țările vecine. Interesant moment istoric! Chestia era acum, care din cele trei națiuni au mai multe drepturi istorice? De vom adăuga aceasta și faptul că deja Sulzer, și după el Engel, contestase romanitatea neamului și latinitatea graiului românesc, vom înțelege lesne, de ce, ca o necesitate istorică, lupta politică s'a transpus pe teren intelectual, reprezentanți ai românismului fiind cei trei învățați: S. Klein, P. Maior și G. Șincai.

Cu ei începe istoriografia română ardeleană. Câte-și trei scrieri monumentale opere istorice și lingvistice nu atât de dragul științei, cât din iubirea de neam și mai ales pentru a și slugi politicește poporul lor. Trebuia să dovedească dreptul istoric al Românilor în patrie, să dovedească romanitatea neamului și latinitatea graiului, pentru care intră în polemică vit istorice și lingvistice cu dușmanii neamului: Șincai cu sașul Eder și maior cu Kopitar.

Eară, onorat auditor, cum începutul istoriografiei ardeleni române se prezintă ca o necesitate istorică isvorită din însăși viața politică a poporului românesc.

(Va urma).

tau Augustini și Ioan Dolian, foști ziaristi și Nicolae Roman, martirul „Replicet”; mai departe au mai contribuit parochul Ioan Fodorean, din Moșna; în amintirea cumnatului său N. Roman, 1 cor., parochul G. Felea, din Ciuruleasa în amintirea repositului său parochul Vasile Iosof 2 cor.

În sinul Reuniunii până de prezent s'au ivit 9 casuri de moarte și anume au răposat 2 economi, 1 meseriaș, 1 avocat, un funcționar de bancă, 1 preoteasă și 3 alte femei, eredităților cărora „Reuniunea” li-a solvit momentan ajutorul statutar. Ca mai regulați platnici până acum s'au dovedit a fi zilerii, economii, precupețele, cu un cuvânt membrii recrutați din societatea cea mai scârpătată.

Prima adunare generală ordinară s'a ținut în Ianuarie a. c. Aceasta a aprobat toate dispozițiunile luate de direcțiune în scopul mersului regulat al afacerilor ținătoare de acest așezământ de binefacere.

Precum știu, averea Reuniunii întrece suma de 1000 cor.

Bine ar fi, dacă oamenii cu durere pentru de-aproapele lor ar urma exemplul dat de Sibieni în această direcțiune.

Invingătorul.

Anunț literar.

Aflăm, că savantul profesor de istorie dela universitatea din București, dl N. Iorga a cărui erudiție și în materie de literatură română e atât de bine cunoscută, a pus sub tipar marea d. sale lucrare Istoria literaturii române dela Cantemir până la anul 1821. Suntem convingeți, că toți Românii, geloși de progresul nostru cultural, vor primi cu înțelesire această țire, întărindu pentru că ne lipsesc cu desăvârșire lucrări serioase și științifice din acest domeniu, lăd doilea pentru că cel ce ne dă această operă e dl Iorga, un om de litere cu reputație universală. Pentru noi Românii de aici însă, opera aceasta are o importanță extra-ordinară și un interes deosebit prin faptul că ea va cuprinde pe larg epoca cea mai strălucită din viața noastră intelectuală, clasică epocă a lui Șincai, Maior, Trichindeal și celorlalți corifei ai literaturii române dela sfârșitul veacului trecut. Pentru întărind dată vom vedea mure în lumina științei zorile cu turri naționale române, fără exagerări, fără patimi, exclusiv ca rezultat al judecării probele a unei minți luminate.

Opera aceasta e contemplată să apere în două mari volume, de câte șase până la opt sute pagini octav. Depinde însă de spriginul publicului nostru ca să i se dea o extensiune mai mare. În cazul că va fi în deajuns sprigină și din partea noastră, e probabil, ca epoca ardeleană să formeze un al treilea volum aparte.

Ne împlinim aci o prea plăcută datorie invitând pe toți cei ce înțeleg importanța acestui eveniment literar, a se înscrie printre prenumerații acestei lucrări. Profesori, preoți și învățători, precum și ceilalți luminători ai poporului, să nu întârzie a și da concursul la înlesnirea apariției valoroasei opere.

Costul de câte un volum e câte 5 fl. (10 lei). A se adresa banii d. lui profesor N. Iorga, București, Strada Alexe-Marin 6.

Red. „Trib. Pop.”

Noutăți

Arad, 20 Aprilie n.

Monarchul în Budapesta. Majestatea Sa Monarchul a sosit ieri dimineață la Budapesta, încungiurat de mare suită.

La Sinod. Mare parte a deputaților sinodali, îndeosebi din cler, au sosit deja în Arad. Partea cea mai mare se așteaptă pe de seară și pe mâine, când se va începe sesiunea. Un interes viu se manifestă între reprezentanții bisericii și ai poporului, fața de agendele ce au să dezbate în actuala sesiune a Sinodului.

Monument la mormântul mitropolitului Miron. Întru executarea conlucului și

nodal din anul trecut, consistorul arhiepiscopescan a ridicat la mormântul arhiepiscopului și mitropolitului Miron Romanul o frumoasă cruce monumentală, care se va sfinți săptămâna viitoare, pe timpul sinodului. Crucea e din peatră de granit, înaltă de circa 1 1/2 metri începând dela pedestal; partea inferioară e în patru-unghiu, care se încovoiește apoi în glob, deasupra căruia se ridică crucea. Inscriptia, cu litere de aur sculptate în peatră e următoarea: „Miron Romanul 1828—1898. Archiepiscop și Mitropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania, consilier intim al Majestății Sale ces. și reg., doctor în teologie. A păstorit biserica dela 21 Noemvrie 1874 până la 4 Octomvrie 1898”.

Societatea pentru fond de teatru român în Selagiu. Preemni se știe, „Societatea pentru fond de teatru român” va ține adunarea sa generală anul acesta la Șimleu, unde a fost invitată cu mare entuziasm. Acum „Familia” află, că fruntașii noștri din Selagiu întrunindu-se în conferență la Șimleu, au fixat pentru ținerea adunării zilele de 1—3 August n., ca cele mai potrivite în împrejurările locale. Totodată a ales un comitet cu mai multe secțiuni pentru primirea adunării și arangearea festivităților sociale, la cari au să participe toți Selagenii și cei din comitatele învecinate.

Nou doctor rămân. Dl Augustin Lemeny, făcând în 17 l. c. ultimul rigoros în medicină la universitatea din Praga, în 20 l. c. n. a fost promovat la gradul de doctor în medicina universală. — Sincere felicitări.

Atragem atențiunea publicului nostru asupra reprezentațiunii teatrale și musicale ce vor da în seara de Dumineca Tomei, în sala cea mare a hotelului „Crucea albă”, sodalii români din Arad. Încurajarea și dezvoltarea însens-național a acestei clase de sigur o poartă la inimă fiecare bun Român.

Himen Dl Teodor Șacata, oficer în rezervă și notar cercual în Crișcior, lângă Vascoș, s'a fidanțat în 15 l. c. cu d-șoara Mariora Silvia Gavra fca dlui Alexandru Gavra, notar cercual în Butești. Ca nași au funcționat dl Gavril Rednic, protopretorul Vascoșului, din partea mirelui, iar din partea miresei dl avocat Paul Papp din Beius.

Demonstrații antisemite în Viena. Foile jidano-maghiare au din Viena următorul raport, ce le supără foarte rău: Partidul social a ținut Mercuri o mare adunare cu scop de-a demonstra pe lângă Dr. Lüeger. S'a adus un conluc unanim, ca membrii partidului să și manifeste cel mai deplin dispreț față de toți aceia, și îndeosebi față de pan-germani, cari au defaimat pe Lüeger. După încheierea adunării, cei de față s'au îndreptat spre Reichsrath strigând din resputeri: „Trăiască Lüeger! Jos cu Ovreii!” — și apoi s'au împraștiat în liniște.

Neerolog. Primitiv anunțul trist, că Dr. Teodor Pascu, medic universal și medic secundar la tribunalul din Bistrița, după o boală grea și îndelungată a încetat din viață în 16 Aprilie n. noaptea, în vârstă de 34 ani și în al 11-lea an al laborioasei sale activități și al fericitei sale căsătorii. Rămășițele pământestii ale scumpului decedat s'au așezat după ritul gr-or. spre odihnă eternă Mercuri, în 17 Aprilie a. c., la 3 oare d. s. în cimiteriul evang. din Bistrița. Il deplâng părinții, familia și numeroase rude. Fie l țărina ușoară și memoria binecuvântată!

Sabie nouă la cavalerie. La singuraticele trupe ale armatei comune tocmai acum se fac probe cu sabiile noue ale cavaleriei, cari sunt considerate ca cele mai ideale instrumente de războiu. Arcul dela mâner al nouilor sabii e cu ceva mai larg, mânerul mai îngust și mai lung decât la cele de până acum. Latură de amândouă părțile e plană, îngustă și către vîrf puțin lătită, prin ceea ce cere o mai mare putere la lovire. La scrimă noua sabie nu prea e

potrivită, fiind că are o putere extraordinară de mare; e însă unal ușoară de mînuit decât cea de până acum, fiind foarte practică divizarea pondului ei.

O panamină polonă. Din Lemberg se anunță o nouă panamină, care a produs mare senzație în întreg orașul. A fost seditată de un canonic anume Mardiozievici, directorul băncii armene de acolo, care a fost deținut deja și i s'a făcut o perchișiție domiciliară. Cu prilegiul cercetării, o mulțime de date agravante s'au găsit, cari dovedesc vinovăția canonicului defraudant. Timp de peste 10 ani s'a îndulcit din averea băncii așa, că lipsa se urcă la suma de 300.000 coroane, pe cari parte i'a cheltuit în cărți, parte i'a pierdut în speculații cu petrol.

CRONICĂ LITERARĂ.

Raportul anual al societății de lectură Petru Maior din Budapesta, pe anul administrativ 1899—1900.

Societatea „Petru Maior”, prin rolul ce îndeplinește în mijlocul tinerimii noastre universitare din Budapesta, precum și pentru încheierea și consolidarea coloniei române din orașul capital al țării, merită toată lauda și adesiunea Românilor de bine.

Nu putem caracteriza mai bine importanța acestei societăți, decât înfățișând aci părți din raportul publicat în broșura al cărui titlu l' spuserăm mai sus.

În darea sa de seamă asupra mersului societății, președintele societății, dl Aurel Cioban, ne dă următoarele lucruri remarcabile:

„Societatea a întreținut raporturi intensive cu societățile noastre culturale, cu factorii mai importanți ai societății românești cu marele public român și în special cu colonia română din Budapesta.

„Cel mai potrivit mijloc pentru propagarea spiritului de concentrare și încheiere a Românilor din Budapesta în o societate românească și pentru ținerea legăturilor cu publicul român din provincie, s'au dovedit convenirile sociale cu ocaziunea seratelor, balurilor și concerturilor aranjate de societate. Societatea noastră și-a împlinit datorința și misiunea în direcțiunea aceasta și în anul acesta și încă cu succese îmbucurătoare. Resultatele contactului dintre tinerime și colonia română sînt mari, ceea ce e mai evident, dacă ne cugetăm la împregurările dinainte cu 3—4 ani și facem o mică comparație între starea socială de atunci și acum. Înainte cu 3—4 ani abia cunoșteam 4—5 familii române dintre sutele de Români locuitori în Budapesta, pe când anul acesta avem cunoștință de 400—500 Români locuitori aici în capitală, pentru a căror ținere în evi ență comitetul actual a purtat un indice alfabetic, care conține deja 250—300 adrese românești, familii și singuratici”.

În Raportul comisiei literare a societății semnat de domni I. Lăpădat și M. Navrea, avem plăcerea de a citi următorul pasagi:

„Considerându-se, că cea mai mare parte dintre membrii societății noastre și au făcut studiile gimnasiale în scoale străine, unde n'au avut ocaziune să asculte nici limbă și nici literatură românească, comisiunea literară a hotărât să înceapă a preda într'un mod sistematic — în marginile posibilității — cunoștințe din istoria literaturii noastre, cu alte cuvinte să facă — dacă putem zice astfel — un curs de istoria limbii și literaturii române. În felul cum s'a început cursul, acesta ar dura cam 3—4 ani. Apoi, pe deoparte ca să înlesnească pe cei ce ar vol să preleagă chestiunile fixate de comisiunea literară, pe de altă parte ca să dea ocaziune aceluia a se eser cita în arta oratorică, comisiunea literară a mai introdus și sistemul prelegerilor libere. Ca plan s'a primit, ca după o tractare în general a literaturii române, să se cetească din diferiți autori din toate părțile locuite de Români. S'a adoptat acest plan ca cel mai corăspunzător de a pregăti terenul pentru viitor”.

Când ne exorimăm bucuria pentru cele ce avurăm fericirea a expune, urăm societății „Petru Maior” progres strălucit, căci pe această cale bun drum a apucat.

Lăudat fie Domnul Christos.

„Arta și gustul înaltă evlavie”

Recunoscută de toată încrederea, serviciu prompt.

Reverendissime Domnule!

Nu pot omite ocaziunea să nu atrag binevoitoarea atențiune a Prea onoratei preoții asupra distincțiunii celei mari, de

care firma mea s'a împărțit în decursul anului. Gloriosul Domnitor, Regele nostru apostolic a ordonat a se prevedea cu nouă și pompoase recuisite bisericestii de nou restaurata capela a sft. Sigismund și cu furnisarea părții celei mai însemnate din aceste recuisite și ajustamente pe mine m'a distins parochul castelului din cetate la recomandățiunea unanimă a Magnif. Sale și Reverendissimului Domn Carol Kunter, abate și director al reuniunii de altare și a comitetului pentru zidirea cetății.

Cea mai însemnată parte din odoarele ce le furnizez e un ornat preoteșc de aur, cărui asemenea altul de acest fel nu există între ornatele moderne din patria noastră.

Materia e catifea de mătășă galbină, întrețesută după o tehnică de tot nouă cu decorațiuni de aur foarte bogate; desenurile încă prezintă în o formă de tot nouă motivele mărului de granat atât de mult plătute bisericii.

Pentru a se putea țese această materie a trebuit să instalez războiuri cu totul noue.

Pentru o oare-care orientare lmi permit a aminti că în materie, firele de aur sunt aplicate în 11 chipuri, iar cele de argint în 7 chipuri și că la țesutul ei e de lipsă mai mult de 600 table de carton.

Ornatul constă din 1 Pelon (casulă), 4 pluviale, 4 stichare (dalmatica) și cu toate aparținătoarele: epitrachii, mănecări, cingătoare și acopereminte.

Materia în fle-care bucată de ornat e decorată în stil point antique după cea mai nouă tehnică cu învriștări de mătășă colorată, quadrate cu bogate înșediri de aur, — pe ornat vor fi 71 de figuri înședite din mătășă colorată, — pe casulă și pluvial fața Mântuitorului și pe celelalte bucați de ornat în locul prim sfințit maghiari și apoi acei glorioși bărbați ai bisericii, cari în patria noastră ungară se bucură de deosebită reverință.

Artiști de clasa primă au pregătit deseneurile, cari servesc de model la împletituri. Prețul întregului ornat e 23.000 coroane. Munca uriașă va fi gata în Aprilie și atunci împreună cu celelalte minunate ornate bisericestii le volu expune în localitățile „Oltăr egyet”-ului central din Budapesta.

Mi-volu ține de plăcută datorință a în cunoștința despre aceasta la timpul său pe calea ziaristică pe Prea On. preoțime, care se va interesa, și la tot cazul volu ținea de o distincție pentru mine și ml va face cea mai mare bucurie, dacă Prea On. preoțime va binevoi a le privi acestea și tot mai mult în persoană se va convinge despre aceea, ce a obținea ml ția de cea dintăiu datorință, că adevă firma mea atât în ceea ce privește încrederea, soliditatea, cât și din punctul de vedere al gustului și simțului artistic e vrednică de încrederea și sprijinirea P. On. preoții.

Cu profundă stimă:

Oberbauer A. Succesorul

funisorul „Oltăr egyet”-ului.

Fabrica și Magazinul: Budapesta IV. Váci-utca 15.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 19 Aprilie. La continuarea dezbaterii speciale asupra „Adriei”, în ședința de azi a Dietei s'a produs o discuție aprinsă între guvernamental și opoziție. Îndeosebi partidul poporal și cel independent au făcut o mică obstrucție, ținind ca proiectul să nu devină lege și toți stărue, ca ministrul să și rovece proiectul.

Sofia, 19 Aprilie. Principele Ferdinand a fost chemat să se reîntoarcă de urgență dela Riviera, deoarece ce în Bulgaria se prepară evenimente extraordinare de serioase.

Londra, 19 Aprilie. Lordul Kitchener raportează din Pretoria, că o trupă a regimentului 9 de dragoni englezi a fost trasă de Buri în capcană și toți au căzut prizonieri în mâinile Burilor. În luptă au căzut morți un oficer și trei soldați, precum și mai mulți răniți.

Belgrad, 19 Aprilie. Noua constituție a Serbiei a fost cetită în prezența părechei regale și a ministrilor, fiind de față vre-o 800 fruntași ai societății din țeară. Regele Alexandru purta uniformă de general în paradă, a pus jurământ, că va ține la constituția Serbiei și la urmă a rostit o vorbire importantă celor prezenți.

Editor. Aurel Popovici Barcanu. Red: respuns: Ioan Russu Șirianu.

Restaurantul Kánya.

e primul și cel mai cercetat restaurant domnesc din Arad.

Mâncările

cele mai bune, mai bine gătite, cu grije servite și ieftine.
Mâncări calde totdeauna se capătă.

Vinuri superioare

aduse din magazinele cele mai cu reputație.

— BERE —

Berea fiind bună, gustoasă și igienică, toți consumătorii e de dorit să cerceteze restaurantul subscrisului.

Am angajat chelneri cari vorbesc și românește.
Intrarea în restaurant și-n grădină se face numai prin strada Zrinyi.
Cu oarebită stimă

Kánya Géza.

594 1-3

Fondat 1840.

Fondat 1840.

STEINITZER N.

Prăvălie de materii de văpsit, zugrăvit și de lacuri exclusiv.
Arad, piața Andrassy Nr. 3.

Lack de cea mai bună calitate pentru padiment și lack cu luciu pentru parchet.

Vapsea	Terpentin	Serlack
Firnais	Uleia de in	Fournir
Brunolin	Carbolineu	Lațuri
	Oleu	

Toate necesariile pentru tâmplărie. — Pansule. — Modele pentru pereți.
Deposit bogat de materialuri de specialitate. — Comandele din provincie se execută punctual.

581 4-5

Institut de cură.

La dispoziția publicului stau următoarele mijloace
de leuire:

Scaldă cu lumină electrică:

În nou-arangatul meu stabiliment medical, cu aparate usitate în cura naturală, se vor practica următoarele metode de leuire:

Cură de apă rece: sub conducere de specialiști exercitați în mânuirea tuturor aparatelor moderne, persoane aplicate până acum în sanatoriu. 15 bilete 6 fl.; 1 bilet 50 cr. (Clienții cu bilet de abonament nu vor plăti nici o taxă pentru îngrijirea medicală).

Baie cu lumină electrică: pentru vindecarea reumatismului, podagrei, boalelor de nervi, audațiunii, boalelor de sânge, pentru vindecarea grăsimii, boalei de rinichi și anemiei. 15 bilete 15 fl., un bilet 1 fl. 20 cr. (Aci se cuprinde și cura de apă rece necesară). Cel cu boală de inimă o pot folosi fără pericol. Bolnavii neapți pentru această cură vor fi refuzați.

Băi maure: pentru boale femeiești, anemie și reumatism. 15 bilete 15 fl., 1 bilet 1 fl. 20 cr.

Băi de acid carbonic: pentru boale de inimă, nervoase și organice, inimă îngreșată, vasele de sânge încropate, lenevirea intestinelor, anemie, nervozitate și boale de femei. 15 bilete 16 fl.; 1 bilet 1 fl. 25 cr.

Băi de sare: pentru casuri mai puțin grele de boalele amintite la băile de acid carbonic. 15 bilete 11 fl.; 1 bilet 80 cr.

Băi de sare cu acid carbonic: pentru casurile mai grave de boale amintite la băile de acid carbonic. 15 bilete 18 fl.; 1 bilet 1 fl. 40 cr.

Băi electrice. Băi feradice și galvanice: pentru nervozitate, slăbire de nervi, ipocondrie, istorie, tremurat de bătrânețe, vitustancă, și leuirea morfismului. 15 bilete 15 fl.; 1 bilet 1 fl. 20 cr.

Inhalatii: în cameră de inhalatii, contra boalelor de gât și de plămâni. 15 bilete 9 fl., 1 bilet 75 cr.

Gimnastica suedeză pentru copii, contra îngustimii pieptului, boalei de cord și cocoase; pentru grăsimia cordului, boale de intestine și ficat, boale de inimă organice și slăbire generală. Taxa lunară dela 10 fl. în sus, după gravitatea cazului.

Masaje și electromasaje: 1 bilet 50 cr. respective 1 fl., fie-care bolnav poate fi tratat după indicațiunile medicului său sau ale mele. Ori-ce faptuire se întreprinde sub personala mea supraveghere.

Stabilimentul e deschis dela oarele 6 dimineața până la 7 seara; ordinațiuni dim. dela oarele 8-9 d. am. dela 2-4

Dr. HECHT, 541 10—

Arad, Strada Zrinyi (fostă Sziget) Nr. 3 (intrare în stradă vis-à-vis de Teatru, între prăvăliile Maresch și Szabó) Telefon 270.

Semințele MAUTHNER

cunoscute în toată lumea poartă pe fiecare pachet numele seminței MAUTHNER

Semințele fără de eticheta cu numele MAUTHNER sunt a se respinge chiar și dacă s'ar vinde sub firma aceasta.

Mai bune și mai de încrezut nu există semințe pentru economie și grădină ca și cele ce se furnizează de 27 ani dela firma

EDMUND MAUTHNER,

prăvălie de semințe a curții cesarilor regese în Budapesta.

Comptuarul și) VII. Strada Rottenbiller 33
Magazinul) stațiunea tranvaiului electric.

Localul de vânzare) VI. Strada Andrassy 23.
vis-à-vis cu opera reg.

Catalogul principal de 226 pagini la cerere 572 7-10 se trimite gratis și franco.

Mai efin ca ori-unde.

Industrie de casă!

Totfelul

de ghete pentru bărbați, dame și băieți
(lucru de mână).

Pălării tari și moi cel mai nou facon, deasemeni

Pălării pentru preoți

de felurite de prețuri.

Asortiment bogat. — Serviciu solid.

Kutányi J. Strada Vörösmarty 1.
față în față cu berăria teatrului.

335. Nrul telefonului 335. 588 8-10

De mare importanță pentru Domni.

Cel mai vechiu deposit de haine pentru bărbați și copii și Domnului

Moszkovitz Zsigmond

în Arad sub teatru.

Recomandă atât Onorabl. Public, cât și Onor. săi clienți pentru sezonul de primăvară și vară cel mai bogat asortat deposit de haine de tot felul pentru bărbați și copii, cu obiecturile prețuri efine.

Mai presus de toate îmi țin de datorie ca să-lui câștig îndestularea Onorabl. mei clienți atât prin marfa bună, cât și prin prețurile efine ce le ofer.

În această adestare semnez cu toată sîma:

587 3—

Moszkovitz Zsigmond.

Mare asortiment de cele mai fine materii indigene și din străinătate.

Mare asortiment de blănărie.

Comandă se efectuează în 24 ore